

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША
(1824 - 1878)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 1999

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

44

АУТОР КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличих

СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША

Стјепан Митров Љубиша родио се у Будви, у Боки Которској, последњег дана фебруара месеца 1824. године; родио се у оном дивном крају нашег народа, где је сама природа „стварајући на махове своје чудесно дјело“, створила највећу оригиналност; у крају где је српски народ можда најбоље очувао своја предања и своје обичаје, и где је „сваки трећи човјек од природе пјесник и говршија“. Отац му се звао Митар, а мати Ката Брдарева, обоје родом из Грбља, одакле је Митар породицу преселио у Будву. У домаћој повесници Боке Которске племе Љубишино заузело је истакнуто место; из њега изиђоше многи одабрани људи, који су били на дику својој отаџбини. Љубиша је у старини било вредних помораца и црквених достојанственика, а у наше дане један изабран огранак овога племена био је Висарион Љубиша, управник цетињске богословије, потоњи митрополит Црне Горе. Отац Стјепанов провео је безмало читав свој век на мору. По смрти његовој остаде Стјепан сирочетом од непуних четрнаест година, на врло танком имању. У Будви, као у целом Приморју, не беше у то доба још ни једне народне школе, те је Љубиша морао да прву школску поуку прими на језику италијанском. Но као да се он јавном наставом, уопште, слабо окористио, јер му, након очеве смрти, паде на врат обезглављена породица. Главна његова школа била је љута невоља; она га натера да се самоучки ода књизи и да се зарана спреми за практичан живот, који му је на првим корацима био врло тежак и с мукама скопчан.

Марко Цар, 1932

Стефан Митров Љубиша припада оној генерацији српских књижевника с почетка и средине друге половине XIX столећа која је, још се ослањајући на романтичарска средства у обликовању књижевног дела, али и видно их превазилазећи, снажно закорачила ка реалистичком књижевном изразу. По тематици, по концепцији књижевног стварања, по односу према језику, по односу према животу и прошлости и садашњости свога народа, он произлази из вуковске струје наше књижевности, која је својим књижевним радом, на прелазу из романтике ка реализму, вршила значајну књижевну, језичку и културну револуцију у нашем друштву. Елементи који стварање Стефана Митрова Љубише везују за схватања Вука Караџића свакако су само условно чисто књижевне природе, а добрим делом су социјално, културно и лингвистички засновани. Борба за народни језик, односно борба против туђинског утицаја, који је најефикасније деловао намштањем страног језика нашем народу, била је истовремено и борба за нашу самосталну књижевност и борба за културно, политичко и национално осамостаљивање нашег народа.

Марко Недић, 1975

Могло би се рећи да се у Љубишино приповедање упредају три битне нити: легенда, историја и жива стварност.

Легенде Љубишина краја добрим дијелом су се ослањале на давно минула збивања. Но и легенде са стварном основом и оне измаштане у Љубишиним причама бивају оживотворене.

Мотивима преузетим из историје Љубиша је прилазио као да су га водиле Балзакове ријечи: „Ја сам поступао боље но историчар, ја сам слободнији”. И збивањима из историје Љубиша је успијевао да удахне живот.

Обраћајући се непосредно народном животу као извору мотива, израђивао би своју, приповједачку визију стварности, па би и ту визију саздану у приповиједи, ипак враћао животним токовима.

И тако су легенде и историје и жива стварност - ова три

инспиративна и тематска изворишта Љубишина - била довођена у склад, који дјелује готово као природна творевина. Отуда у његову причању ври изворно реалистичко сликање, напоредо с просјајима романтике и смјелих залета маште.

Чедо Вуковић, 1974

Шта је књижевно дело Љубишино? Сем још несређених и неиздатих мемоарских списа о Црној Гори, то су три не много дебеле али драгоцене књиге: *Пријовијесци црногорске и приморске*; и две књиге *Причања Вука Дојчевића*. Наредно питање би било: какво је књижевно дело Љубишино? Оно је своје врсте, и одговор тражи ход аналитички. Наслови књига јасно откривају националну оријентацију: тле је Црна Гора и њено Приморје, а материјал је прерађено народно причање, мудровање и шала. То модернизовано, проширено и допуњено причање народног порекла подметнуо је Љубиша народном приповедачу XV века Вуку Дојчевићу. По језичком квалитету и мотивима прича, дело Љубишино је чиста класика, овејано духовно благо. Такво какво је, оно је претворљиво у даље облике књижевности свакога рода.(...)

Прича његова не одговара у свему естетским законима склопа лепе поезије. Али летописни материјал његов везан је изнутра историјским жилама, а везан је споља уметношћу једног мајстора разговарања и казивања. То се не може ни уторбарити, ни имитовати, ни научити. То је оригиналан дар оних који су позвани да класични народни дух чувају и настављају. Док се тај дух држи, има и историје и уметности и народа. Молимо зато Бога да Љубиша не буде последњи „имитатор“ народног духа, језика и приче.

Исидора Секулић, 1966

Љубиша је био скроз практичан политичар, коме беше пре свега до тога стало, да својом политиком дође до позитивних резултата. Зато је он поклањао материјалном и културном на-

предовању српскога народа у Далмацији и Боки сву своју пажњу. Он се је можда мање бринуо, - што му се често пута и замерало, - о Душанову царству, а више о томе: хоће ли се сиромашним општинама помоћи, да се материјално оснаже; хоће ли се о државном трошку подићи или поправити каква српска црква или школа; хоће ли се побољшати стање народном свештенству, да не гладује и да не отима од народа; хоће ли се православни Срби у Далмацији изједначити пред влашћу и пред судом са осталим становницима; хоће ли се у школама учити српски и хоће ли српски елеменат у овом забаченом куту простране монархије у своме културном и економном животу бити заштићен свакога гођења и од сваке неправде.

Тодор Стефановић Виловски, 1906

Одиста мало је дјела која су као *Причања* толико дубоко уроњена у тоталитет народа, у струјање његовог духовног кротока. Народна мудрост и вјеровања, обичаји и закони, свакодневни живот, индивидуалне и колективне судбине и понашања, контуре крупних историјских догађаја и њихово преламање у бићу народном - кратко речено све што чини срж живота једне епохе на нашем Југу струји кроз наоко једноставне приче Љубишиног јунака. Изговорене језиком велике експресивне снаге те приче су истовремено и израз колективне свијести и колективног духа.

Ново Вуковић, 1980

***

Библиотека Мајнице српске приредила је изложбу поводом 175-годишњице рођења књижевника Стефана Милчрова Љубише. Отворена је од 18. октобра до 12. новембра 1999. године у вијетринама испред Свечане сале Мајнице српске, а коришћена је зраћа из збирки БМС и Рукописног одељења МС (РОМС).

ЦЕЛА

1. *Српски језик / srpsko jezik* / Милош Милошевић / Српски језик : прво издање на српском језику са таблицама и примерима / Црква - [Београд] : Мatica Dalmatinska, 1868. - VII, [1], 141 стр.
2. *Говор и поступак Српана Лубине у Далматинском сабору* / У Загребу : Тиском И. Водника, 1877.
3. *Животопис*. - [Беч] : Издато Уредништвом "Српске зоре", 1878. - 36 стр.
4. *Приповетки / Српана Митропа Лубина*. - [Београд] : Наклада хришћана, 1882. - 100 стр.

КАТАЛОГ

1. *Српски језик / srpsko jezik* / Милош Милошевић / Српски језик : прво издање на српском језику са таблицама и примерима / Црква - [Београд] : Мatica Dalmatinska, 1868. - VII, [1], 141 стр.
2. *Говор и поступак Српана Лубине у Далматинском сабору* / У Загребу : Тиском И. Водника, 1877.
3. *Животопис*. - [Беч] : Издато Уредништвом "Српске зоре", 1878. - 36 стр.
4. *Приповетки / Српана Митропа Лубина*. - [Београд] : Наклада хришћана, 1882. - 100 стр.
5. *Српски језик / srpsko jezik* / Милош Милошевић / Српски језик : прво издање на српском језику са таблицама и примерима / Црква - [Београд] : Мatica Dalmatinska, 1868. - VII, [1], 141 стр.
6. *Говор и поступак Српана Лубине у Далматинском сабору* / У Загребу : Тиском И. Водника, 1877.
7. *Животопис*. - [Беч] : Издато Уредништвом "Српске зоре", 1878. - 36 стр.
8. *Приповетки / Српана Митропа Лубина*. - [Београд] : Наклада хришћана, 1882. - 100 стр.

Joseph Byrd

ДЕЛА

1. Gorski vijenac / sačinio Petar Petrović Njeguš vladika crnogorski ; prenio s ćirilice na latinicu s tumačenjem S. Ljubiša. - [Zadar] : Matica Dalmatinska, 1868. - VII, [1], 141 str.
2. Govor zastupnika Стефана Љубише у Далматинском сабору. - У Задру : Тиском И. Водицке, 1877
3. Животопис. - [Беч] : Издало Уредништво "Српске зоре", 1878. - 36 стр.
4. Приповијести / Стјепана Митрова Љубише. - Панчево : Наклада књижаре браће Јовановића, 1882. - 386 стр.

5. Списи Стјепана Митрова Љубише. Књ. 1, свеска 1. - У Београду : У штампарији краљевине Србије, 1888. - 80 стр.
6. Списи Стјепана Митрова Љубише. Књ. 1, свеска 2. - У Београду : У штампарији краљевине Србије, 1888. - стр. 81-176
7. Odabrane strane / Stjepan Mitrov Ljubiša. - Beograd : Zadruga profesorskog društva, 1939. - 58 str.
8. Крађа и прекрађа звона ; Кањош Мацеџоновић / Стјепан Митров Љубиша. - Београд : Дечја књига, 1953. - 23 стр.

9. Приповијести црногорске и приморске / Стјепан Митров Љубиша. - Букурешт : Издавачко предузеће за књижевност, 1961. - 306 стр.
10. Приповетке / Стјепан Митров Љубиша. - Београд : Народна књига, 1962. - 92 стр.
11. Пучко краснорјечје / Стефан Митров Љубиша. - Титоград : Графички завод, 1964. - 463 стр., [1] лист с ауторовом сликом
12. Одабрана дјела / Стефан Митров Љубиша. - Београд : Рад, 1975. - 371 стр.
13. Написи / Стефан Митров Љубиша. - Цетиње : Обод ; Будва : Културни центар, [б. г.]
14. Приповијести црногорске и приморске / Стефан Митров Љубиша. - Цетиње : Обод ; Будва : Културни центар, [б. г.]
15. Причања Вука Дојчевића / Стефан Митров Љубиша. - Цетиње : Обод ; Будва : Културни центар, [б. г.]
16. Кањош Мацедоновић и друге приповјетке / Стефан Митров Љубиша. - Сарајево : "Веселин Маслеша", 1980. - 198 стр.
17. Био-библиографија ; Прилози / приредио Мирослав Лукетић. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; [Никшић] : Универзитетска ријеч ; Будва : Историјски архив, 1988. - 204 стр.
18. Бој на Вису ; Преводи ; Чланци ; Говори / Ст. М. Љубиша. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; [Никшић] : Универзитетска ријеч ; Будва : Историјски архив, 1988. - 323 стр.
19. Писма / Ст. М. Љубиша. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; [Никшић] : Универзитетска ријеч ; Будва : Историјски архив, 1988. - 217 стр.
20. Приповијести црногорске и приморске / Ст. М. Љубиша. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; [Никшић] : Универзитетска ријеч ; Будва : Историјски архив, 1988. - 211 стр.
21. Причања Вука Дојчевића / Ст. М. Љубиша. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности ; [Никшић] : Универзитетска ријеч ; Будва : Историјски архив, 1988. - 273 стр.
22. Кад ми на ум пане све то / Стефан Митров Љубиша. - Подгорица : Октоих ; Приштина : "Григорије Божовић", 1994. - 255 стр.

23. Kanjoš Macedonović / Stjepan Mitrov Ljubiša. - Zagreb : Mladost, [s. a.]. - 39 str.
24. Целокупна дела. Књ. 2 / Стјепан Митров Љубиша. - Београд : Народна просвета, [б. г.]. - 448 стр.

ЛИТЕРАТУРА

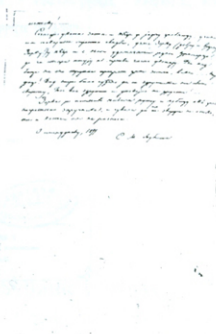
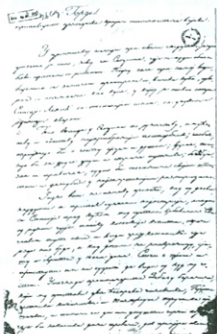
25. Kritične primjedbe "Pripovijestima" Šcerana M. Ljubiše / S. Castrapelli. - U Dubrovniku : D. Pretner, 1882. - 33 str.
P. o.: "Slovinac"
26. Горде : опера у три чина : (по Љубишиној приповијести) / написао ријечи Саво Ст. Рачета. - Београд : М. Јовановић, 1893. - 39 стр.
27. Stefan Mitrov Ljubiša. У: Знаменити Срби XIX. века. Год. 2 / уредник Андра Гавриловић. - Загреб : Наклада и штампа Српске штампарије (деон. друштво), 1903.. - Стр. 51-52.
28. Стјепан Митров Љубиша / Тодор Стефановић Виловски. - Ср. Карловци : Српска манастирска штампарија, 1906. - 136 стр. П.о.: "Брачко коло" за 1906.
29. Стјепан Митров Љубиша : књижевна студија / Јован Скерлић. У: Писци и књиге. 3 / Јован Скерлић. - Београд : Г. Кон, 1920. - Стр. 1-36.
30. Стјепан Митров Љубиша / Марко Цар. У: Моје симпатије / Марко Цар. - [3. изд.]. - Београд : "Скерлић", [б. г.]. - Стр. 25-59.
31. Стјепан Митров Љубиша / Лабуд Вушовић. У: Портрети и чланци / Лабуд Вушовић. - Сарајево : Штампарија Просвета, 1937. - Стр. 37-41.
32. Стјепан Митров Љубиша / В. Латковић. - Београд : Просвета, 1949. - 18 стр.
33. Прилози проучавању Стефана Митрова Љубише / Живко Милићевић. У: Радозналости / Живко Милићевић. - Суботица : Минерва, 1954. - Стр. 88-114.
34. Стјепан Митров Љубиша / Ђуза Радовић. У: Личности и дела / Ђуза Радовић. - Цетиње : Народна књига, 1955. - Стр. 102-124.

35. Jedna kritika civilizovane države / Raša Popov. U: Polja. - 7, 51 (28. febr. 1961), str. 10-11.
36. Стјепан Митров Љубиша / Исидора Скулић. У: Летопис Матице српске. - 142, 398, 5 (новембар 1966), стр. 419-424.
37. Документи о Стјепану Митрову Љубиши / Младен Лесковац. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - 17, 1 (1969), стр. 146-157.
38. Белешке о језику и проблемима његовог изучавања у "Причањима Вука Дојчевића" С.М. Љубише : (прилог критичким издањима дела наших писаца) / Александар Младеновић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XVII/2 (1974), стр. [1]-29.

39. Љубишина писма Вацлаву Зеленију / Никша Стипчевић. У: Зборник Матице српске за књижевност и језик. - 23, 2 (1975), стр. 259-274. илустр.
40. Политички лик Стефана Митрова Љубише / Коста Милутиновић. - Херцег-Нови : [б. и.], 1975. - Стр. 7-75 П. о.: Бока; 6-7.
41. Неке особине језика Стефана Митрова Љубише у светлости данашњег говора Паштровића / Драгољуб Петровић. У: Зборник за филологију и лингвистику. - XIX/2 (1976), стр. [55]-59.
42. Стефан Митров Љубиша. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности, 1976. - 228 стр., [1] фотографија
43. Књижевно djelo Stefana Mitrova Ljubise / Božidar Pejović. - Sarajevo : Svjetlost, 1977. - 243 str.

44. Humor i satira u djelu Stefana Mitrova Ljubiše / Radoje Radojević. U: Tokovima crnogorske književnosti / Radoje Radojević. - Titograd : Pobjeda, 1978. - Str. 97-120.
45. Стефан Митров Љубиша / Димче Левков. - Скопје : [б. и.], 1979. - Стр. 35-61 П.о.: Литературен збор; год. 26, кн. 6.
46. Приповijedaње као опsesија / Novo Vuković. - Cetinje : Obod, 1980. - 135 str.
47. Стефан Митров Љубиша или почетак приповетке / Ерих Кош. У: Приповетка и приповедање / Ерих Кош. - Нови Сад : Матица српска, 1980. - Стр. 21-38.
48. Martin Krpan i Kanjoš Macedonović / Jože Pogačnik. U: Norme i forme / Jože Pogačnik. - Beograd : Prosveta, 1981. - Str. 137-153.

49. Ljubiša i Njegoš : književnoistorijske paralele, uzori i nadahnuća / Milorad Nikčević. U: Transformacije i strukture / Milorad Nikčević. - Zagreb : Školske novine, 1982. - Str. 13-56.
50. Njegoševo djelo - izvor Ljubišinih tema, motiva i inspiracija / Milorad Nikčević. U: Transformacije i strukture / Milorad Nikčević. - Zagreb : Školske novine, 1982. - Str. 57-128.
51. Tragajući za Ljubišom / Radoslav Rotković. - Titograd : Pobjeda, 1982. - 257 str.
52. Неколике забиљешке о Љубиши / Радован Зоговић. У: Успутно о незаобилазном / Радован Зоговић. - Титоград : Црногорска академија наука и умјетности, 1983. - Стр. 81-100.

53. Видови Љубишиног причања и приповедања / Васо Милинчевић. У: Творци и тумачи / Васо Милинчевић. - Београд : Просвета, 1984. - Стр. 413-426.
54. Духовни завицај - ishodište književnog djela Njegoša i Ljubiše / Milorad Nikčević. У: Идеје и паралеле / Milorad Nikčević. - Osijek : Izdavački centar "Revija" : Radničko sveučilište "Božidar Maslarić", 1984. - Str. 88-106.
55. О композицији Љубишиних приповјести / Јован Чаџеновић. У: Огледи и критике / Јован Чаџеновић. - Nikšić : Univerzitetska riječ, 1986. - Str. 96-109.

56. Stefan Mitrov Ljubiša i naša kritika / Vasilije Kalezić. У: Sporni spisi, Sporni pisci / Vasilije Kalezić. - Beograd : Novo delo, 1986. - Str. 7-33.
57. Љубишина вјештина казивања народне повјеснице / Ljubomir Zuković. У: Stazama usmenosti / Ljubomir Zuković. - Nikšić : Univerzitetska riječ, 1988. - Str. 5-27.
58. Његош и Љубиша - лексичке паралеле / Александар Младеновић. У: Књига о Његошу / Александар Младеновић. - Београд : Књижевне новине ; Горњи Милановац : Дечје новине, 1989. - Стр. 253-261.

59. Неколико напомена уз Дучићеве "Примједбе на коментар Горског вијенца" С.М.Љубише / Јелисавета Суботић. У: Реферати и саопштења. 2, Његошево песничко дело / 18. научни састанак слависта у Вукове дане, Београд, Нови Сад, 9-13. 9. 1988. - Београд : Међународни славистички центар на Филолошком факултету, 1990. - Стр. 263-269.
60. Стефан Митров Љубиша / Иван Т. Калуђеровић. - Београд : Научна књига, 1992. - 77 стр.
61. Љубишино пучко краснорјечје : у делу Стефана Митрова Љубише све је узето из народа / Миро Вуксановић. У: Дневник. - Год. 53, бр. 17208 (21. XII 1994), стр. 13.
62. Стјепан Митров Љубиша / Јован Скерлић. У: Творци српске књижевности I / одабране стране из Историје нове српске књижевности Јована Скерлића. - Београд : Вајат, 1995. - Стр. 61-65.
63. Законик Банкаде - Збора Паштровића. - Дробни Пијесак : Банкада-Збор Паштровића, 1998. - 17 стр.

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

64. Стефан Митров Љубиша
65. Споменик Стефана Митрова Љубише у Будви
66. Рукопис приповијести *Горге* Стефана Митрова Љубише, 1877 (РОМС, 11.110)
67. *Смрт Уголинова*, део прпева Дантеовог *Пакла* (РОМС, М 13.818)
68. Писмо Стефана Митрова Љубише Јовану Симеоновичу Чокићу писано у Задру 4. августа 18??
69. Будва, прва половина 19. века
70. Кула Бошковића у Паштровићима
71. Кањоши, родно место Кањоша Мацедоновића
72. Графика Стевана Лукетића *Дробни пијесак*

СТЕФАН МИТРОВ ЛЈУБИША
1824 - 1878

Издавач

Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

АУТОР КАТАЛОГА

Ксенија Светличић

Припрема

Тихомир Светличић

Умножавање

Софија Ђурђевић

Повез

Милорад Родић

Тираж

50 примерака